

Eindrapportage Moonshot **Transitie Voedingsaanbod Buitenshuis**

Januari 2024

Inhoudsopgave

1. Samenvatting
2. Inleiding (achtergrond, aanleiding, scope)
3. Aanpak
4. Lessons Learnt
5. Vervolgtraject
6. Deelnemers consortium

1 Samenvatting

Dit Moonshot project heet "Transitie Voedingsaanbod Buitenhuis Consumptie." Het doel was om alternatieve oplossingen voor kunststof eenpersoons portieverpakkingen voor sauzen, broodsmeeersels, zuivel en zoet beleg te ontwikkelen. Deze portieverpakkingen zijn op locatie verboden per 1 januari 2024 in het kader van de nieuwe Single Use Plastics (SUP) richtlijn.

Om dit doel te bereiken hebben we als Rebel in dit Moonshot project een groep koplopers uit de keten (van verpakkingsleverancier tot aan cateraar) ondersteunt bij het opdoen en delen van kennis rondom mogelijke alternatieven voor kunststof een portie verpakkingen, verbreden van de ketensamenwerking en het bundelen van krachten met andere stakeholders.

De focus verschoof gedurende het proces van 'het zoeken naar betere alternatieven voor huidige verpakkingen' naar het gezamenlijk op zoek gaan naar 'innovatieve concepten voor portionering'. Hij schoof van een zoektocht naar 'beter' naar 'anders. Hierdoor verschoof ook de focus van de Nederlandse SUP naar de Europese Packaging and Packaging Waste Directive (PPWR).

De ketenpartijen hebben in het Moonshot de ambitie uitgesproken om in 2030 de totale carbon footprint van de verpakking/product-combinatie van het uitserveren van een portie aan de consument (op locatie of hybride locatie*) aanzienlijk verminderd te hebben t.o.v. de huidige wijze van uitserveren van een portie van een soortgelijk product op een soortgelijke locatie. In een vervolgtraject gaan zij aan de slag om deze ambitie te realiseren door te werken aan een nieuw concept van portioneren. Leidend bij de ontwikkeling van dit concept is de behoefte van de consument en de uitgifte locatie. Naast natuurlijk ook duurzaamheidsuitgangspunten zoals voedselveiligheid, geen toename in voedselverspilling, recyclebaarheid en vermindering van CO2 impact.

Verder in de eindrapportage leest u meer over de resultaten en het proces van het Moonshot project. De eindrapportage is opgebouwd uit de inleiding (die de achtergrond, aanleiding en scope beschrijft), de aanpak in drie fasen, de lessons learnt met de belangrijkste inzichten en een beschrijving van het vervolgtraject.

Deelnemers in het project waren (per ketenschakel):

- Verpakkingsindustrie: Conpax, Opack Group, Gildepak, Van Oordt
- Levensmiddelenindustrie: Kraft Heinz, Upfield, Royal Smilde, Friesland Campina
- Cateraars/horeca: McDonalds, ISS, Albron, Appel, Victoria Trading.

FNLI en Rebel begeleidden het project.

*Er is sprake van **consumptie op locatie** als eten of drinken wordt uitgegeven om binnen de grenzen van het complex te consumeren. Denk hierbij aan een portie saus op kantoren, dierentuinen, sportverenigingen, etc. Wordt de saus buiten de grenzen van het complex genuttigd, zoals bij een drive-in? Dan spreekt de wet van consumptie onderweg. Onderwijsinstellingen en andere openbaar toegankelijke locaties worden gezien als **hybride locaties**, waar zowel 'consumptie ter plaatse' als 'to-go' kan plaatsvinden.

2 Inleiding

2.1 Achtergrond

Dit document betreft het Moonshot project "Transitie Voedingsaanbod Buitenhuis Consumptie." Een Moonshot project wordt bekostigd vanuit het Versnellingshuis Circulaire Economie¹. De projecten die het Versnellingshuis ondersteunt leveren een bijdrage aan het Nationaal Programma Circulaire Economie. In dit programma zijn voor productketens met de meest negatieve impact op het milieu in 2018 transitieagenda's opgesteld. Aan de hand van die transitieagenda's zijn vervolgens concrete doelen geformuleerd en is er specifiek beleid ontwikkeld.

Jaarlijks selecteert het Versnellingshuis vijf complexe ketens om samen met gecommiteerde ketenspelers de keten te helpen veranderen. Dit soort projecten noemen we Moonshots. Kenmerkend aan Moonshotprojecten zijn een aantal gecommiteerde ketenpartners die samen een ambitie verder willen uitwerken en het draagvlak binnen de keten verder willen vergroten.

2.2 Aanleiding

Dit Moonshot project startte in augustus 2024. Hieraan namen partijen uit de hele keten deel: levensmiddelenproducenten, verpakkingsindustrie, en catering- en horecapartijen. Aanleiding vormden de Single Use Plastics (SUP) wetgeving die per 1 januari 2024 geïmplementeerd is. Hierdoor moesten partijen op zoek naar alternatieve oplossingen voor kunststof eenpersoons portieverpakkingen voor sauzen, broodsmeeersels, zuivel en zoet beleg.

2.3 Scope (product en markt)

De productcategorieën in scope zijn voornamelijk te vinden op buffetten in de horeca, catering en fastfood service. Dit zijn samengevat:

1. Margarine en boter in eenpersoons portieverpakkingen (10 gram):
2. Broodsmeeersels zoet (stroop, honing, jam, choco) (10-15 gram):
3. Broodsmeeersels (paté, kip kerrie, krab, humus, spreads, etc.) (10-15 gram &

50 gram):

4. Sauzen (mayonaise, ketchup, curry, mosterd, etc. in een hard kunststof kuipje) (10-15 gram):
5. Dikke zuivel (vla en yoghurt) (150-180 ml)

Zie hieronder enkele voorbeelden van de verpakkingen die vanwege de SUP niet meer zijn toegestaan ter plaatste per 1 januari 2024.

De volgende markten zijn in scope:

1. Fast food service
2. Catering
3. Horeca

¹ Nationaal Programma Circulaire Economie link: <https://www.afvalcirculair.nl/textiel/nationaal-programma-circulaire-economienpce/#:~:text=Met%20het%20nieuwe%20Nationaal%20Programma,op%20welke%20maatregelen%20daarbij%20horen.>

3 Aanpak: in drie stappen naar resultaat

In drie stappen zijn wij tot een gezamenlijk resultaat gekomen. Per stap hebben we een fysiek/hybride bijeenkomst georganiseerd. Het doel van de bijeenkomsten is om tot een nadere afbakening van oplossingsrichtingen te komen en een coalitie te vormen die aan de weg gaat timmeren van een gedragen ambitie. De drie stappen:

1. Bouwen aan een stevige coalitie, probleemanalyse en mogelijke oplossingsrichtingen
2. Werksessie Plan van Aanpak
3. Vervolgtraject Ketendoorbraakproject

Stap 1: Bouwen aan een stevige coalitie, probleemanalyse en mogelijke oplossingsrichtingen

We begonnen met het bouwen van een stevige coalitie van marktpartijen waarin alle ketenstappen (van leverancier tot consument) vertegenwoordigd waren. We hebben de coalitie uitgebreid en verstevigd om ervoor te zorgen dat de hele keten vertegenwoordigd is. Tijdens de Moonshot zijn extra partijen aangehaakt, waaronder McDonalds, Appel en ISS. Hiermee is naast de horeca ook de fastfoodmarkt als andere vormen van catering (o.a. de scholenmarkt) betrokken in het Moonshot project.

Verder hebben we na desk research en individuele gesprekken met partijen gewerkt aan een probleemanalyse en mogelijke oplossingsrichtingen. Het doel was om een goed beeld te krijgen van welke mogelijke oplossingsrichtingen (bijv. dispensers, uitserveren in bakjes, voorverpakken, etc.) mogelijk waren onder de nieuwe SUP-wetgeving. Vervolgens scoorden we deze oplossingsrichtingen via een Multicriteria-Analyse op een aantal belangrijke selectiecriteria zoals verwachte besparing plastic verpakkingen, verwachte kosten voor implementatie en operatie, verwachte milieuwinst t.o.v. huidig systeem, acceptatie en gemak voor consument en hygiëne- en veiligheidsrisico's.

In de eerste bijeenkomst werd de probleemanalyse, mogelijke

oplossingsrichtingen en een gezamenlijke ketenambitie 2030 besproken.

Bijeenkomst 1: probleemanalyse, visie & ketenambitie 2030 Moonshot project

Stap 2: Van de SUP naar de PPWR: lange termijn focus

Maar al snel bleek dat, omdat de SUP-wetgeving al 1 januari 2024 van kracht zou zijn, betrokken partijen al korte termijn oplossingen hadden. Gaandeweg veranderde de focus van het Moonshot project. Betrokkenen wilden een lange termijn focus, niet naar verbetering van bestaande, maar zoeken naar een nieuw concept voor portionering. De focus verschoof gedurende het proces van 'het zoeken naar betere alternatieven voor huidige verpakkingen' naar een hogere ambitie bij partijen. Partijen willen een transitie bewerkstelligen en gezamenlijk op zoek gaan naar 'innovatieve concepten voor portionering'. Vanuit deze gezamenlijke ketenambitie ontstond commitment om te werken aan een Plan van Aanpak voor een vervolgtraject. Twee groepen werkten in break-out sessies aan de basis van een Plan van Aanpak voor een nieuw concept van portioneren.

Bijeenkomst 2: Werksessie Plan van Aanpak Conceptontwikkeling Portioneren

Stap 3: Vervolgtraject Ketendoorbraakproject

De wens om een impuls te geven aan de transitie naar een nieuwe wereld vormt de basis voor het commitment om in een vervolgtraject vanuit een ambitie op carbon footprint te werken. Dit vervolgtraject is in de vorm van een Ketendoorbraakproject. In de derde bijeenkomst is de laatste hand gelegd aan het Plan van Aanpak. Dit plan wordt ingediend als Ketendoorbraakproject van het Versnellingshuis Circulaire Economie. In de laatste meeting is ook de individuele inzet en commitment per ketenpartij besproken.

Bijeenkomst 3: Plan van Aanpak Conceptontwikkeling Portioneren

4 Lessons Learnt (1/2)

Bedrijven ervaren hoge druk

Door de snelle implementatie van de SUP-wetgeving ervaren bedrijven zeer hoge druk. Dit leidt niet altijd tot de optimale oplossing. Sommige bedrijven kiezen voor een sachet-oplossing voor saus wat leidt tot een verslechtering in recycling. Uit de gesprekken bleek dat andere bedrijven nog niet in actie waren gekomen en investeringsbeslissingen tot het laatste moment hebben uitgesteld. Dat is deels omdat de overheid nog niet duidelijk was over de praktische uitwerking van hun beleid. Ook is voor veel internationale bedrijven de Nederlandse markt door hun afwijkende wetgeving te klein voor grote investeringen. En kiest men voor terugtrekking van de portieverpakking van de Nederlandse markt. Ondanks het ongenoegen in de markt heeft de hoge druk wel ertoe geleid dat bedrijven zich bewust zijn dat actie nodig is.

Overheid aan tafel helpt

De relatie tussen het ministerie en het bedrijfsleven was vertroebeld. Bedrijven waren onzeker over hoe de SUP-wetgeving eruit zou komen te zien. Veel bedrijven ervoeren het als een rem dat Nederland een strengere implementatie van de SUP zou hanteren dan andere EU-landen. Door het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat uit te nodigen bij de drie bijeenkomsten, konden partijen met elkaar delen welke praktische implicaties beleid en wetgeving hebben. Met elkaar in gesprek gaan verhoogt wederzijds begrip. Zo zien ketenpartners dat de overheid luistert en de overheid ziet de praktische uitwerking van beleid en realiseert zich de omvang van maatregelen beter.

Ketensamenwerking faciliteren levert inzichten op

Gedurende het traject bleek dat een cateraar en een verpakkingsbedrijf elkaar zelden spreken. Door de hele keten aan tafel te zetten en het dialoog te faciliteren hebben verschillende schakels in de keten hebben, deels voor het

eerst, behoeftes, ideeën en inspiratie met elkaar gedeeld. Het leverde inzichten op in waar uitgiftelocaties tegenaan lopen bij de uitrol van de SUP. En bovenal liet het zien hoe belangrijk samenwerking is. Daar waar de uitgiftelocaties lang hebben gedacht en gehoopt dat hun leverancier met oplossingen zou komen, bleek dit om uiteenlopende redenen niet realistisch. Het bleek dat marktpartijen te weinig op de hoogte waren van elkaars behoeften en belangen. Een simpel voorbeeld daarvan is de beperkte omvang van de uitgifte locatie waardoor de dispensers die de industrie bedacht helemaal niet geplaatst kunnen worden of oplopende personeelskosten door uitscheppen in bakjes.

Hogere CO2-uitstoot door SUP

Het grootste bezwaar van het bedrijfsleven tegen de SUP is de verwachte toename in voedselverspilling (en hierdoor hogere CO2-uitstoot). De verwachting is dat het uitserveren van losse porties in schaalpjes of wekpotten door voedselveiligheids- en hygiëne wetgeving leidt tot het weggooien van niet-geconsumeerd voedsel. Ook is een resultaat van de SUP dat grote bedrijven (McDonalds's) overgaan naar een plastic zakje (sachets voor sauzen) in plaats van harde kunststof. Deze sachets zijn zeer slecht te recyclen, omdat ze niet door de zeven in de sorteerders worden opgevangen. Het belangrijkste doel van de SUP-richtlijn is het verminderen van de milieu-impact van wegwerpplastics, maar men vindt het twijfelachtig of de SUP dit beleidsdoel zal realiseren.

4 Lessons Learnt (2/2)

Verschuiving van SUP naar PPWR verhoogt commitment

Initieel lag de focus op de implementatie van de Single Use Plastics (SUP) wetgeving op 1 januari 2024. Maar snel bleek dat de start van dit project te laat kwam om op zoek te gaan naar alternatieve oplossingen. Met het feit voor ogen dat de implementatietijd van een verpakkingssinnovatie tot gebruik circa 1,5-2 jaar is en de PPWR die boven het hoofd hangt is de focus verschoven naar de lange termijn, naar de naderende Europese wetgeving: de Packaging and Packaging Waste Directive (PPWR). Bij deze lange termijn visie wordt deze aanvullend aan de SUP als minimum uitgangspunt genomen worden. Deze vormt, mits Nederland geen uitzonderingen gaat maken, een level playing field. En biedt vanwege het van kracht zijn in alle EU-landen de mogelijkheid tot schaalbaarheid. Het werken vanuit een lange termijn aanpak helpt de hele keten om klaar te zijn, voordat de PPWR eind 2027 van kracht wordt..

verlengen de doorlooptijd van een idee tot het op de markt brengen. Rekening moet worden gehouden met minimaal 1,5-2 jaar looptijd. De lange ontwikkeltijd was een struikelblok voor het implementeren van SUP-proof oplossingen en kan ook een struikelblok zijn voor de PPWR, als de uitwerking daarvan te lang onzeker blijft. Ook al lijkt het ver weg, als de PPWR op 31 december 2027 van kracht wordt, dan moet het idee dus uiterlijk juni 2026 getoetst en goed bevonden zijn.

Onzekerheid rondom wetgeving belemmert bedrijfsleven

Momenteel spelen er onzekerheden rondom de PPWR. Het is nog niet duidelijk wanneer deze in werking treedt en welke gevolgen de PPWR heeft op de Nederlandse SUP wetgeving. Zoals de PPWR er nu uitziet, gaat de SUP als lex specialis, een Europese wet met een speciaal doel, hierboven. Meer zekerheid hieromtrent en vooral ook zekerheid dat Nederland zich aansluit bij de Europese regelgeving en geen uitzonderingen maakt, zou helpen, zeker bedrijven die meerdere markten in Europa bedienen. Als Nederland weer 'het beste jongetje van de klas' wil zijn binnen de Europese Unie, dan zal dit negatieve gevolgen hebben voor het bedrijfsleven (levensmiddelenindustrie en verpakkingindustrie) in Nederland.

Rekening houden met lange ontwikkeltijd

Het ontwikkelen van een nieuwe of aangepaste verpakking kost tijd. Het tekort aan personeel en materialen zijn voor bedrijven beperkende factoren en

5 Vervolgtraject

De coalitie van het Moonshot project is gekomen tot een gedragen plan van aanpak voor een Ketendoorbraakproject. Het doel van het vervolgtraject is het ontwikkelen van een nieuw concept voor portioneren met de PPWR als uitgangspunt. Dit plan van aanpak is samen met de ketenambitie 2030 een resultaat van het Moonshot project.

Een nieuwe concept voor portioneren

De coalitie heeft de wens in een vervolgproject een nieuw concept voor portionering te ontwikkelen en te toetsen. Leidend bij de ontwikkeling van dit concept is de behoefte van de consument en van de uitgiftelocatie. Naast natuurlijk ook duurzaamheidsuitgangspunten zoals voedselveiligheid, geen toename in voedselverspilling, recyclebaarheid en vermindering van CO2 impact. Het doel is te komen tot een circulair concept, met minimale milieu impact door o.a. vermindering van grondstoffen, levensduurverlenging, hoogwaardige verwerking en dit alles tegen haalbare en aanvaardbare kosten.

Hierbij wordt expliciet gedacht vanuit het serveren van een portie, niet vanuit nieuwe verpakkingsvormen. De opzet is om out-of-the box te denken, vanuit een concept waarbij de consument en de handeling van het uitserveren en nuttigen van een portie centraal staat.

Het ontwikkelen van een nieuw concept van portioneren is normaal een proces dat een bedrijf in-house ontwikkelt. Het openbreken van dit proces, waarbij verschillende ketenpartners samen gaan werken en een nieuw business model ontwikkelen voor portioneren, is innovatief en bij uitstek een ketendoorbraak. Door als verpakkingsproducenten, voedselproducenten en uitgiftelocaties samen te werken aan een concept, kunnen echt innovatieve en vooral ook in de praktijk toepasbare vormen bedacht worden voor het aanleveren (b.v. nieuwe logistieke routes), uitserveren (b.v. nieuwe vormen van dispensing), en het economisch model (bekijken van verdeling van

kosten/baten) voor portioneren.

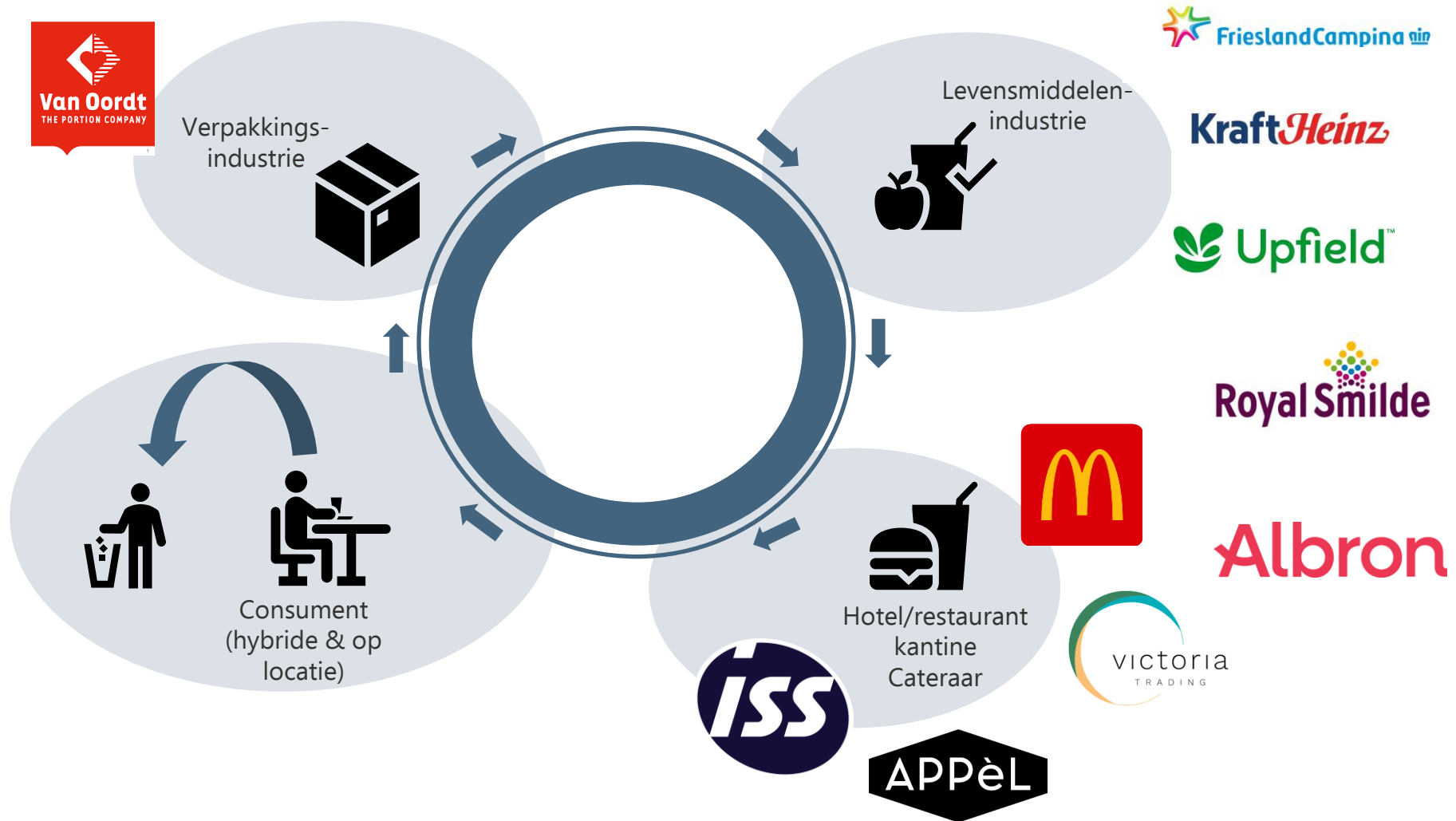
Onafhankelijke Ketenregie nodig

Gezien het tijdspad, de hoeveelheid partijen en de uiteenlopende achtergrond van partijen is het van belang een onafhankelijke ketenregisseur aan te stellen. Tijdens de Moonshot bleek hoe zinvol het was om met elkaar aan tafel te zitten. Een ketenregisseur analyseerde belangen, bracht de verschillende partijen bij elkaar, bepaalde de agenda en keek als onafhankelijke partij over de verschillende schakels heen. Dit zal nog sterker nodig zijn bij het ketendoorbraakproject, waarbij een onafhankelijk iemand kan bewaken dat uiteenlopende belangen bij elkaar gebracht worden, kan zorgen voor een iteratief proces, 'hobbels' kan doorbreken en bij kan stellen waar nodig. De ketenregisseur houdt daarbij continu oog voor de gezamenlijke ambitie.

Onafhankelijke financiering van de ketenregisseur is in het kader van het voorgaande essentieel.

Daarom is na het Moonshot project gekozen voor indiening van het Plan van Aanpak voor het Ketendoorbraakproject bij het Versnellingshuis CE. Dit plan is in februari 2024 ingediend ter akkoord van de stuurgroep. De verwachting is dat dit project na de zomer 2024 van start kan gaan.

6 Deelnemers Consortium Moonshot project

No change without a **A3BEL**

Karliën de Boer

+31 6 58988143

Karliën.deboer@rebelgroup.com

Eleonoor Hintzen

+31 6 28 63 96 61

Eleonoor.hintzen@rebelgroup.com

Wijnhaven 23
3011 WH Rotterdam
The Netherlands
+31 10 275 59 90

info@rebelgroup.com
www.rebelgroup.com